

Ο παροικιακός Ελληνισμός της Βιέννης: η εμπροσθοφυλακή της αναγέννησης του σύγχρονου Ελληνισμού (18ος - 19ος αιώνας)

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Έλληνας έμπορος του 18ου αιώνα

Η παρουσία του Ελληνισμού στην Βιέννη έχει τις ρίζες της στις αρχές του 18ου αιώνα και συγκεκριμένα στις συνθήκες του Κάρλοβιτς (1699) και του Πασάροβιτς (1718) που υπογράφηκαν μεταξύ της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και των Αψβούργων. Οι συνθήκες αυτές προέβλεπαν μια σειρά από αμοιβαία προνόμια για τους υπηκόους των 2 Αυτοκρατοριών που είχαν ως στόχο την τόνωση του εμπορίου. Γενικότερα η μακροπρόθεσμη πολιτική των Αψβούργων στην περιοχή είχε ως τελικό στάδιο την εμπορική (και πιθανά εδαφική) έξοδο της Αυτοκρατορίας στην Ανατολική Μεσόγειο μέσω της Θεσσαλονίκης. Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν από το γεωπολιτικό αυτό πλαίσιο ευνόησαν τους Έλληνες της Ηπείρου και της Μακεδονίας που γνώριζαν αρκετά καλά τους χερσαίους δρόμους

μέσω Βοσνίας και Βουλγαρίας προς την Βιέννη και ως υπήκοοι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είχαν την ευκαιρία να εγκατασταθούν στην Βιέννη και να αναπτύξουν μια ζωντανή εμπορική αλλά και πολιτισμική δραστηριότητα.

Η Βιέννη την εποχή εκείνη αποτελούσε το μεγαλύτερο εμπορικό σταυροδρόμι της Βορειοανατολικής Ευρώπης, ήταν το σημείο όπου αποθηκεύονταν τα προϊόντα που προέρχονταν από την Ανατολή πριν διοχετευθούν οριστικά στις αγορές της Ουγγαρίας, της Πολωνίας και των Γερμανικών κρατιδίων. Οι κυριότεροι χερσαίοι δρόμοι εκτείνονταν από την Κωνσταντινούπολη μέσω Σόφιας, από την Θεσσαλονίκη μέσω Σκοπίων και από Σέρρες μέσω Στρώμνιτσας. Οι δρόμοι αυτοί ήταν σε πολλά σημεία δύσβατοι, έκλειναν σε περίπτωση κακοκαιρίας και συχνά τους λυμαίνονταν ληστές και κακοποιοί. Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις συνθήκες ανασφάλειας οι Έλληνες έμποροι ταξίδευαν συνήθως σε κοινές πορείες, δηλαδή με τα λεγόμενα караβάνια: σε ένα μεγάλο εμπορικό κέντρο συγκεντρώνονταν πολλοί έμποροι από διάφορες περιοχές και ξεκινούσαν όλοι μαζί μεταφέροντας τα εμπορεύματά τους με υποζύγια -συνήθως άλογα, καμήλες και μουλάρια. Οι έμποροι αυτοί ήταν κατά κανόνα οπλισμένοι, ενώ στη διάρκεια του μακρινού ταξιδιού, το οποίο διαρκούσε ολόκληρους μήνες, σταματούσαν στα караβάν-σεράγια και στα χάνια που βρίσκονταν κατά μήκος του δρόμου. Εκεί διανυκτέρευαν, τάιζαν τα ζώα τους, ανεφοδιάζονταν οι ίδιοι, ενώ συχνά προέβαιναν και σε εμπορικές συναλλαγές.

Οι Έλληνες πολύ σύντομα κατάφεραν να δημιουργήσουν ένα αξιοσημείωτο κύκλο εμπορικής εργασίας εμπορευόμενοι προϊόντα από την Μακεδονία. Τα κυριότερα ανατολικά προϊόντα που εξήγαγαν οι Έλληνεςπραματευτές από τις τουρκοκρατούμενες πατρίδες τους προς τη Βιέννη ήταν: γουναρικά της Καστοριάς, νήματα (κόκκινα και λευκά), χαλιά της Μοσχόπολης, δέρματα Μακεδονίας και Ανατολής, βαμβάκι Σερρών, αλατζάδες και κρόκος Κοζάνης, κρασί Σιάτιστας και Νάουσας, μαχαίρια σμυρνιώτικα, καπνός, αλάτι, πιπέρι και άλλα μπαχαρικά, μεταξωτές κλωστές, ρύζι, όσπρια κ.ά. Κατά την επιστροφή τους στις πατρίδες τους μετέφεραν από την κεντρική Ευρώπη προϊόντα επεξεργασμένα, ρούχα, είδη πολυτελείας, μεταξωτά υφάσματα, αγγεία κρυστάλλινα και πορσελάνινα, γυναικεία κοσμήματα, καθρέφτες με επίχρυσα πλαίσια κ.ά.

η οδός Griechengasse σήμερα

Οι Έλληνες έμποροι που σύμφωνα με απογραφή που διενήργησαν οι αψβουργικές αρχές το 1767 προέρχονταν από την Κοζάνη, τις Σέρρες την Θεσσαλονίκη τα Γιάννενα, την Λάρισα, τον Τύρναβο και την Τσαριτσάνη, εγκαταστάθηκαν στο βορειοανατολικό τμήμα της Βιέννης εκεί όπου διεξαγόταν το χονδρικό εμπόριο. Εκεί ακόμη και σήμερα υπάρχει η οδός Griechengasse (οδός των Ελλήνων) προς τιμήν του Ελληνικού στοιχείου που κάποτε πρωταγωνιστούσε οικονομικά και πολιτισμικά στην περιοχή. Πολύ σύντομα δημιουργήθηκαν μεγάλοι εμπορικοί οίκοι όπως ο οίκος Σίνα, των αδερφών Δούμπα, του Ζηνοβίου Πωπ, των αδερφών Δάρβαρη κτλ, του Γεώργιου Καραγιάννη ενώ οι Έλληνες της Βιέννης στα τέλη του 18ου αιώνα αριθμούσαν περίπου στα 2.000 άτομα. Η γρήγορη οικονομική ανέλιξη των Ελλήνων τους επέτρεψε να ενσωματωθούν στην Βιεννέζικη υψηλή κοινωνία και πολλοί εξ αυτών παντρεύτηκαν Βιενέζες, έγιναν εξέχοντα μέλη της βιεννέζικης αστικής τάξης και εγκαταστάθηκαν στην πόλη για πάντα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα ο Γεώργιος Σίνας, ο Στέργιος Δούμπας και ο Κωνσταντίνος Μπέλιος που έλαβαν τον τίτλο του Βαρώνου, ενώ ο Θεόδωρος Καραγιάννης και ο Νικόλαος Δούμπας έγιναν βουλευτές της Αυτοκρατορικής Δίαιτας.

Εκκλησία Αγίου Γεωργίου στην Βιέννη

Η μικρή ελληνική εμπορική κοινότητα της Βιέννης αποτέλεσε μια εμπροσθοφυλακή της οικονομικής και πολιτιστικής αναγέννησης του Ελληνισμού. Οι εύποροι Έλληνες έμποροι της παροικίας της Βιέννης δεν απαρνήθηκαν την καταγωγή τους και το θρήσκευμα τους, αλλά αντιθέτως χρησιμοποίησαν την περιουσία τους για κοινωφελή κοινωνικά και εθνικά έργα τόσο στην ίδια την Βιέννη όσο και στον

Ελλαδικό χώρο. Δείγματα της δραστηριότητας αυτής είναι οι δύο ορθόδοξες εκκλησίες στην Βιέννη αληθινά κομψοτεχνήματα που σώζονται σε άριστη κατάσταση ως σήμερα (εκκλησία του Αγίου Γεωργίου στην οδό Ελλήνων και Αγία Τριάδα), η ίδρυση το 1801 την Ελληνική Εθνική Σχολή της Βιέννης με πρώτο δάσκαλο τον Δημήτριο Δάρβαρη, η οποία λειτουργεί μέχρι σήμερα. Πολλά σχολεία στον Ελλαδικό χώρο ιδρύθηκαν χάρις τις οικονομικές προσφορές των Ελλήνων της Βιέννης που επίσης ανέπτυξαν ένα εκτεταμένο φιλανθρωπικό έργο που ανακούφισε τους αδύναμους (χήρες, ορφανά κτλ).

Εκτός όλων αυτών, η Βιέννη υπήρξε ένα εργαστήριο του νεοελληνικού διαφωτισμού, όπου πολλοί Έλληνες λόγιοι έδρασαν δημιουργώντας τις συνθήκες για την επανασύνδεση του νέου Ελληνισμού με την αρχαία κοιτίδα του. Αναμφίβολα οι κορυφαίες εκφράσεις διαφωτισμού στην Βιέννη υπήρξε η έκδοση της εφημερίδας του “Λόγιου Ερμή” από τον κληρικό Άνθιμο Γαζή γραμμένη στην δημοτική, και η “Καλλιόπη” από τον λόγιο Αθανάσιο Σταγειρίτη. Στην Βιέννη έζησαν, σπούδασαν και δίδαξαν μεγάλοι εκπρόσωποι της πολιτιστικής αναγέννησης του Ελληνισμού όπως ο Ρήγας Φεραίος, ο

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΥΤΕΣΙ

ΑΚΡΙΒΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΩΝ

κατὰ τὸν παρόντα χρόνον
ΑΞΙΟΛΟΓΩΤΕΡΩΝ, ἢ ΑΚΡΙΒΕΣΤΕΡΩΝ
ΣΥΜΒΕΒΗΚΟΤΩΝ

BIENNH

1797.

Παρά Μαρκιδ. Πούλιου.

Εἰκ. 13.— Τὸ ἐξώφυλλον τῆς « Ἐφημερίδος » τοῦ 1797.

Το εξώφυλλο της Εφημερίδας του 1797. (Πηγή: Γεώργιος Λαΐου, Ο ελληνικός Τύπος της Βιέννης από του 1784 μέχρι του 1821, Αθήνα, 1961)

Θεόκλητος Φαρμακίδης, ο Κωνσταντίνος Κούμας και ο Νεόφυτος Δούκας, ενώ στην Βιέννη λειτούργησαν το τυπογραφείο του Γεώργιου Βεντότη και αυτό των αδερφών Πούλιου χάρις το οποίο εκδόθηκε η Ελληνική “εφημερίς”, αλλά και πολλά έργα του Ρήγα Βελεστινλή. Ο Ρήγας επισκέφτηκε την Βιέννη αρχικώς το 1790 ως γραμματέας, αλλά κυρίως το 1796 όταν και τύπωσε 3000 αντίτυπα με το επαναστατικό του маниφέστο στο τυπογραφείο των αδερφών Πούλιου. Στις εγκαταστάσεις του τυπογραφείου ο Ρήγας συναντούσε τους ομοϊδεάτες του, τραγουδούσαν τον “Θούριο” και κατέστρωναν τα επαναστατικά σχέδια τους για την εξέγερση των χριστιανών στην Βαλκανική.

Με τη σύσταση της Φιλικής Εταιρείας, πολλοί Έλληνες της Βιέννης μύηθηκαν

στους κόλπους της και αρκετοί κατατάχθηκαν στον Ιερό Λόχο του Υψηλάντη που καταρρακώθηκε στη μάχη του Δραγατσανίου (π.χ. Γεώργιος Λασσάνης), ενώ άλλοι μετέβησαν στην επαναστατημένη Ελλάδα για να αγωνιστούν εκεί. Οι ελληνικές Κοινότητες της Βιέννης υποστήριξαν οικονομικά την Επανάσταση στέλνοντας χρήματα κι εφόδια, αλλά προσέφεραν και ηθική συμπαράσταση υποδεχόμενες και περιθάλπτοντας γυναικόπαιδα από την επαναστατημένη Ελλάδα και αγωνιστές από άλλες χώρες που χρησιμοποιούσαν τη Βιέννη ως ενδιάμεσο σταθμό για τη μετάβασή τους στον ελληνικό επαναστατημένο χώρο.

Ο απόηχος της Ελληνικής παρουσίας στην Βιέννη φτάνει μέχρι τις ημέρες μας. Εκτός από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου η οποία βρίσκεται σε λειτουργία, πρόσφατα (Ιούνιος 2004) η “Ελληνική σχολή της Βιέννης” γιόρτασε τα 200 χρόνια συνεχούς λειτουργίας της σε τελετή που παραβρέθηκε ο τότε πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος. Πολλά κτήρια στο κέντρο της Βιέννης έχουν Ελληνικής ονομασίες και τεχνοτροπία, ενώ απόγονοι των μεγάλων οικογενειών που πρωτοεγκαταστάθηκαν στην Βιέννη πρωταγωνίστησαν στις Τέχνες (Χέρμπερτ Φον Κάραγιαν, Αγνή Μπάλτσα) και στην πολιτική (Μαρία Βασιλάκου πρόεδρος της κοινοβουλευτικής ομάδας των “Πρασίνων” του κρατιδίου της Βιέννης). Από το 1962 λειτουργεί στην Βιέννη τμήμα Βυζαντινών και νεοελληνικών σπουδών όπου δίδαξε και ο καθηγητής Πολυχρόνης Ενεπεκίδης ως το 1980.

(για την περίληψη και την συναρμολόγηση) Ι. Β. Δ.

Πηγές - άλλα άρθρα στο διαδίκτυο

Κοιτίδες Ελληνισμού: Βιέννη, εκδ. "Η Καθημερινή" 2011, εισαγωγή και επιμέλεια Βάσω Σειρινίδου, κείμενα Ελένη Σιγάλα

Μια μακεδονική ιστορία: Η ελληνική παροικία στη Βιέννη, 18ος-πρώτο μισό 19ου αιώνα, Griechische Gemeinde Wien, άρθρο της Βάσως Σειρινίδου

Βιέννη, το πρώτο Χρηματιστήριο των Ελλήνων, στο καφενείο Café Grec

ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΙΖΩΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ, ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΑΡΟΙΚΙΕΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΙΑΣ: Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

Ο ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΤΩΝ ΣΊΝΑ

Πηγή: istorikathemata.com